bij de Rijks-universiteiten zelven mannen van naam en faam te hebben, die op wetenschappelijk terrein de eere van den Christus hooghielden, spreekt van een heroïsme, dat zijn heroïeken aanleg verraadt.

Meer dan een denkbeeld is het dan ook niet. Hij werkt het niet uit. Veel minder vernam men van eenig eigen initiatief, om tot de verwezenlijking ervan te geraken. Zelfs is geen poging aangewend, om hetgeen de heer Lohman zelf vroeger over de noodzakelijkheid van eigen stichting, met het oog op de studeerende jongelingschap, schreef, met het nu door hem voorgestane denkbeeld in overeenstemming te brengen.

Daarentegen waagde hij wel een poging, om dit aanvullingssysteem *voor het vroom gemoed* te verdedigen.

Als de Kerk van Christus één ware, dan, ja, zou ze ten deze kunnen optreden. Thans is ze dit niet. Alle aardsche organisatie der eenheid ontbreekt. Er is niet anders dan de mystieke eenheid, die we in „de leiding van den Christus" hebben. Dit is der Christenen eigen schuld. Zij hebben de eenheid der kerk verdorven. Verdiend daarom is het, dat het ongeloof ons de wetenschap ontfutseld heeft. Dit moeten we als natuurlijke straf willig dragen. Er zullen nog wel erger dingen komen. En onder die omstandigheden is het eenige wat ons rest, enkele getuigen te laten optreden. En voorts de zaak aan de hoede van den Christus aan te bevelen. Gelijk men ziet, krek dezelfde redeneering die steeds is aangevoerd tegen elke poging van Christelijke zijde, om de bresse in den muur te dichten, en door krachtig initiatief tot nieuwe organisatie te geraken. De erkentenis van eigen schuld niet als stoot tot het opwaken van nieuwe levensenergie, maar als vrijbrief om *niet* te handelen, en zich in de tente der mystiek terug te trekken. Men kent dit standpunt uit de dagen vóór de Reformatie. Bij Pierre d'Ailly, Jean Charlier (Gerson), Nicolas de Clémanges, Ludwig d'Aleman, e. a. kan men geheel dezelfde redeneering vinden.

Met deze redeneering nu gaan we in geen geval mede. Ze leert een beschouwing van schuld en zonde, die vlak het omgekeerde is van wat op elk ander gebied door elk man van ernst bij zichzelven en bij anderen in practijk wordt gebracht. Erkentenis van schuld mag, naar luid der Heilige Schrift, nooit tot lijdelijk stilzitten, maar moet steeds tot openlijk en onvermoeid breken met de zonde leiden, en prikkel zijn tot doen, tot met verdubbeling van kracht, doen van wat door schuldige nalatigheid verzuimd werd.

Geheel afgescheiden van dit o. i. te veroordeelen motief, geven we voetstoots toe, dat handelen naar het aanvullingsstelsel beter is dan *niets* doen. Blijkt de energie voor eigen stichting te ontbreken, is er gebrek aan mannen die de leiding op zich kunnen nemen, en ook ontbreekt de offervaardigheid, dan kan het noodzakelijk zijn het aanvullingsstelsel tijdelijk voor lief te nemen.

Mits — en hier leggen we nadruk op — mits steeds op den voorgrond sta, dat eigen stichting doelwit blijve, en dat men zich met het aanvullingsstelsel slechts tijdelijk behelpt. En daar nu de heer Lohman het juist omgekeerd stelt, en *bij keuze* aan het aanvullingsstelsel *voorkeur* geeft, moet het aldus door hem aanbevolen denkbeeld *principieel* verworpen worden.

Wel laat zich een aanvullingssysteem denken, dat niet onder dit oordeel zou vallen, en dat met name in Frankrijk wordt toegepast. Het bestaat dan hierin, dat men niet enkele extra-hoogleeraren, maar geheele faculteiten naast en tegenover de officieele plaatst; faculteiten, die dan op haar beurt door zekeren band kunnen vereenigd worden, en alzoo van lieverlede een eigen Universiteit officieus op het officieele terrein doen optreden. Daar dit echter door den heer Lohman *niet* bedoeld wordt, kan dit denkbeeld hier buiten bespreking blijven. Ook zou aan de verwezenlijking van zulk een denkbeeld een geheele reorganisatie van onze Wet op het Hooger Onderwijs moeten voorafgaan.

Bepalen we ons daarom tot het aanvullingsstelsel gelijk de heer Lohman het bepleit, dan gelden hiertegen de navolgende bezwaren.

Ten eerste: laat ik de Overheids-Universiteit voor wat ze is, en plaats ik daarbij of daarnaast een enkelen leerstoel, bezet door een man van Christelijke belijdenis, dan blijft de ongeloovige wetenschap de eigenlijke wetenschap, en treedt het Christelijk beginsel alleen critisch en als correctief op.

Dit nu is met den aard van het Christelijk geloof en de Openbaring Gods in onverzoenlijken strijd. De Openbaring Gods moet zijn en blijven de *positieve grondslag*, waarop gebouwd wordt, en ze mag niet verlaagd worden tot puur contrôle. De Christus is niet een correctief op de waarheid. Hij sprak: Ik *ben* de waarheid. En al wie daaraan te kort doet, onthoudt hem de plaats der eere, die ook op het gebied der wetenschap hem toekomt.

In de tweede plaats, en als gevolg van deze principieele fout, zal dit correctief slechts hier en daar, op een enkel punt en voor een enkel vak worden aangebracht. Dit nu is met het begrip zelf van alle wetenschap in strijd. De vakken die een tak van wetenschap vormen, zijn geen losse twijgen, die men naar wilkeur in elkaar voegt, maar deze vakken hangen onderling saâm. Men kan dus niet het ééne vak uit het beginsel des ongeloofs, het andere uit het beginsel des geloofs behandelen. Elk beginsel heeft doordringende kracht. Het is er mede als met den bouwstijl. Elk gebouw, dien eerenaam waard, moet uit één zelfden stijl worden opgetrokken; en wie een gothisch raam wilde plaatsen in een gebouw van byzantijnschen stijl zou bij geen kenner anders dan afkeuring, zoo niet belaching, vinden. Het baat u dus niets, of ge aan een Rijksuniversiteit al een Belijder de kerkhistorie laat doceeren, zoolang de dogmatiek, de uitlegkunde der Schrift en zooveel meer door een ongeloovig man wordt onderwezen. Alzoo verbrokkelt ge de eenheid, brengt verwarring in aller opleiding aan, en zult nooit mannen vormen, die leven en denken uit het geloovig beginsel.

Ten derde legt elk onverplicht college het altoos af tegen de colleges, die in den geregelden cursus vallen. Men komt er te hooi en te gras. En slechts aan een zeer enkel man, van zeer bijzondere gaven, zou het gelukken op den duur een eenigszins beteekenenden kring van jonge mannen om zijn lessen te verzamelen. Hij zou niet mede-examineeren, maar een ander zou examineeren in zijn vak, en de studenten die zich door hem belezen lieten, zouden zoo toch dubbele studie moeten maken, en zich op hun examen óf tot dubbelspreken verleid, óf in hun belang bedreigd zien, bijaldien zij den concurrent van den officieelen man tegenover den officieelen dignitaris bijvielen.

Ten vierde, de studenten zouden ten eenenmale missen den Christelijken kring voor omgang en verkeer, waarvan de heer Lohman te Groningen zoo plechtiglijk beweerde, dat deze hun nog noodiger was dan het principieele onderwijs.

Ten vijfde, de mannen, die ge als extra-hoogleeraren zoudt willen aanstellen, zouden elke principieel-encyclopaedische vorming missen. Ze zouden op bepaalde punten tegen de heerschende wetenschap in verzet komen, maar van een overzien van het geheel zou geen sprake zijn. Nu weet men, waartoe dit zelfs op theologisch gebied geleid heeft. Eén voor één wordt dan het eene bolwerk van het Christendom na het andere prijs gegeven, en ten slotte verklaren mannen als Kuenen en Oordt, dat zij zelfs met een vergrootglas het principieel verschil tusschen zich, en zulke Christusgetuigen, niet meer kunnen inzien. Dezelfde moeilijkheid om hoogleeraren te vinden, waarmede ook de Vrije Universiteit tobt, zou alzoo in verhoogde mate weer terugkeeren, oftewel men zou mannen moeten aanstellen, die door hun onderwijs elk waarachtig belijder van den Christus bitter teleurstelden.

Ten zesde, bij ontstentenis van elk programmatisch uitgewerkt beginsel, zou de commissie die de benoeming had te doen, niet anders dan naar willekeur *kunnen* te werk gaan. Elke benoeming zou een persoonlijke quaestie worden. Bij loven en bieden zou de middensoort het winnen. En als het er op aankwam om te beoordeelen, gelijk de heer Lohman het uitdrukte, of de benoemde van „het geloof in Christus was afgevallen," zou elk oordeel van dien aard onmiddellijk de vereeniging doen springen. De geestverwanten van den veroordeelde zouden zich zelve veroordeeld achten, zich afscheiden en den veroordeelde handhaven, door hem namens een nieuwe vereeniging opnieuw aan te stellen. En in het midden van den kring der ongeloovige hoogleeraren zou een homerisch gelach opgaan over de zelfontbinding van het Christelijk geloof. Iets wat te meer klemt, waar de voorslag uitgaat van een man van Gereformeerde belijdenis, die natuurlijk met de afbreking der Heilige Schrift, gelijk die onder de Ethischen gangbaar is, geen vrede neemt.

Nog veel ware hier aan toe te voegen, maar het gezegde volsta, om aan te toonen, dat een denkbeeld als ons hier wordt aanbevolen, met de eere der Christelijke belijdenis, met de eenheid der wetenschap, met de paedagogische eischen, en met de uitkomsten der practijk in onverzoenlijken strijd is.

Uit de Pers.

Over de medewerking van de leden der kerk bij de regeling en uitoefening van het Kerkelijk Beheer schrijft de *Friesche Kerkbode:*

Moeilijker daarentegen is de vraag, welke rechten aan de gewone gemeenteleden inzake het beheer moeten worden toegekend. De redenen, waarom een rechtstreeksche verkiezing der commissie van beheer door de gemeente niet kan en mag, zijn vroeger door ons uiteengezet en daarop komen wij dus niet terug. De commissie van beheer moet, wat haar lastgeving betreft, geheel en uitsluitend afhankelijk zijn van den Kerkeraad en heeft in dat opzicht niets met de gemeente zelve uitstaande. Zij komt met de gemeenteleden in aanraking in zooverre zij de contributiën en gaven voor den kerkedienst int, zij kan op grond van haar kennis van den financieelen toestand den Kerkeraad aanraden de financieele lasten niet op te drijven. Maar zij heeft geen anderen souverein dan den Kerderaad, en zoowel haar aanstelling als haar instructie heeft zij alleen aan den Kerkeraad als het wettige bestuurscollege der gemeente te danken. Het spreekt wel van zelf, dat van een beroep door deze commissie van een Kerkeraadsbesluit op de gemeente, op Gereformeerd standpunt geen sprake kan zijn. Indien de commissie van beheer oordeelt, dat de Kerkeraad verkeerd handelt, kan elk lid dier commissie zich beroepen op de Classis als meerdere vergadering, maar een appèl van den kerkeraad op de gemeente is in het Gereformeerd Kerkrecht ondenkbaar.

Intusschen neemt dit alles niet weg, dat het beheer daarom niet buiten de gemeente mag omgaan en de gemeenteleden wel degelijk in de beheerszaken moeten gekend worden. Alleen maar *niet* de commissie van beheer, maar de *Kerkeraad* heeft in dat opzicht met de gemeente raad te plegen. De Kerkeraad is en blijft de eigenlijke voer er van het beheer, en hij heeft, juist omdat hij ook in dat opzicht de gemeente vertegenwoordigt, te zorgen, dat de gemeente ook in de beheerszaken gekend worde. De gewoonte, die nog veelal bestaat, om de beheerzaken geheel buiten de gemeente om te behandelen, werkt in menig opzicht verderfelijk. Niet alleen neemt daardoor de belangstelling der gemeente af en komt het daarvandaan, dat de giften verminderen, maar wat erger is, menige Kerkeraad heeft door leeningen en hypotheken aan de gemeente lasten opgelegd, die niet te dragen waren, en die stellig zouden zijn uitgebleven, wanneer de gemeente eerst geraadpleegd was geworden. Een leening te sluiten, om een nieuwe kerk te bouwen of de pastorie te verfraaien, legt niet alleen het thans levende, maar ook de toekomende geslachten ernstige verplichtingen op. Indien de Kerkeraad weet, dat de draagkracht der gemeente groot genoeg is en de gewone inkomsten voldoende zijn om de door zulk een leening vermeerderde uitgaven te bestrijden, dan kan de Kerkeraad desnoods buiten de gemeente om handelen. Maar wanneer dit niet het geval is, en door zulk een leening wel degelijk de uitgaven de inkomsten zullen overschrijden, dan dient de Kerkeraad althans overleg met de gemeente te plegen, opdat de gemeente *weete*, welke lasten zij voortaan op zich neemt.

En wat geldt van buitengewone uitgaven, die gedekt moeten worden door leeningen en hypotheken, geldt feitelijk van het geheele beheer. Ook bij het beheer moet de organische band tusschen den Kerkeraad en de „gemeente uitkomen; en gevoeld worden door de gemeente, dat de kerkeraad haar vertegenwoordiger is. Het reglement, door de Synode als concept voorgesteld, schrijft daarom voor, dat de Kerkeraad de begrooting voor het volgende jaar niet zal vaststellen dan na de gemeente gehoord te hebben", en evenzoo dat de rekening over het afgeloopen jaar eerst door den Kerkeraad zal worden goedgekeurd „nadat de gemeente gehoord is". Men ziet, dat de Synode dus ver genoeg gaat in het toekennen van invloed aan de gemeente. Niet alleen de verantwoording van het gevoerde beheer, maar zelfs de begrooting van de uitgaven, die gedaan zullen worden, moet ter kennisse der gemeente gebracht opdat deze mogelijke bezwaren aan den Kerkeraad ter kennis kunne brengen en, indien de Kerkeraad met die bezwaren geen rekening houdt kunne klagen bij de Classis.

Hoe nu dit „hooren der gemeente" moet plaats vinden, omschrijft de Synode niet. Het woord is een vaststaande term in ons Gereform. Kerkrecht en wordt altijd gebruikt om de medewerking der gemeente aan te duiden. Voor dit „hooren der gemeente" vaste regels te geven is moeilijk, omdat veel afhangt van plaatselijke omstandigheden en de toestand niet overal gelijk is. Maar wel kan voorerst negatief uitgedrukt wat het *niet* is. Het „hooren der gemeente" wil niet zeggen, dat de gemeente saamkomt om met stemmen meerderheid de begrooting of de rekening en verantwoording goed te keuren. Dan zou de gemeente zelf het beheer uitoefenen en de kerkeraad ophouden het bestuurscollege te zijn. Het recht van goed keuren en vaststellen behoort aan den Kerkeraad te verblijven, maar de gemeente moet in deze zaak vooraf gekend, „gehoord" worden. Het mag dus niet buiten de gemeente omgaan. De publieke zaak, de zaak die allen aangaat, moet ook publiek worden behandeld. De Kerkeraad moet daarom niet alleen zorgen, dat allen het weten, maar ook een open oor hebben voor aanmerkingen, klachten enz. van de gemeenteleden. Het komt ons daarom voor, dat de gewoonte die veelal gevolgd wordt, om de boeken enz. ter inzage voor de gemeente te leggen in de kosterij en dan wanneer niemand gekomen is om deze boeken in te zien, te verklaren, dat de gemeente „gehoord" is, en niemand bezwaar heeft ingebracht, niet goed is. Het deponeeren ter griffie is niet alleen in de Tweede Kamer, maar ook in ons kerkelijk leven een vorm om lastige quaesties te begraven. En het mag er den Kerkeraad niet om te doen zijn, om dit „hooren der gemeente" zoo in te richten, dat de gemeente er toch buiten blijft, maar het streven van den Kerkeraad moet juist wezen om de belangstelling der gemeente in deze zaak op te wekken. En wie maakt een aparte wandeling naar de consistoriekamer of koster, om daar in dikke folianten eens na te snuffelen, hoe het beheer gevoerd is of gevoerd zal worden? De praktijk heeft het overal geleerd: op deze wijze komt er geen een.

In kleinere gemeenten, waar het eenigszins mogelijk is, zouden wij daarom zeer beslist aanraden, dat de Kerkeraad en bij het vaststellen der begrooting en bij de goedkeuring van het gehouden beheer de stemgerechtigde leden samenriep. Te veel moeite kan dit niet opleveren, want de Kerkeraad kan deze samenkomst houden na afloop van de weekgodsdienstoefening in den winter en dan vervalt alle bezwaar aan het saamroepen van een gemeentelijke bijeenkomst voor een afzonderlijk doel verbonden. In deze vergadering kan de Kerkeraad de leden dan op de hoogte stellen van het beheer, vragen beantwoorden en mogelijke klachten ter harte nemen.

In grootere gemeenten, waar in meer dan een kerkgebouw dienst gehouden wordt, kan deze regel natuurlijk niet worden opgevolgd. Maar ook daar bestaat toch wel degelijk de mogelijkheid om de gemeente in het beheer te doen meeleven. In enkele Kerken is de gewoonte reeds inheemsch geworden, om telken jare per gedrukt schrijven aan alle gemeenteleden kennis te geven van den financieelen toestand. Dit is metterdaad in grootere Kerken de eenige practische oplossing. De Kerkeraad moet niet afwachten of de gemeenteleden in de kosterij komen, maar dient bij ieder gemeentelid aan huis een verslag te brengen van den toestand der geldelijke middelen. Zoo eerst weet ieder gemeentelid, welke verplichtingen hij heeft en kan hij uit den staat van ontvangst en uitgaaf nagaan of hij werkelijk genoeg geeft voor den dienst des Heeren of dat zijn bijdrage nog klimmen moet. Op zulk een wijze kon voorkomen worden, dat telkens van den kansel, ten aanhoore van ieder, die toevallig in de kerk is, moet geklaagd worden, dat de gemeente te weinig geeft, dat de kas uitgeput is, dat er extra collecten moeten worden gegeven. Het kwaad schuilt niet daarin, dat de leden der gemeente niet geven *willen* — de tekorten worden immers altijd weer gedekt? — maar dat de menschen niet *weten*, wat er noodig is. Bij het losmaken van de koorden der beurs is een voortdurende prikkel noodig, en die prikkel bestaat juist daarin, dat de gemeente verneme, hoe het met haar financiën staat.

De Kerkeraad zende daarom in grootere Kerken zulk een gedrukt verslag rond, maar meene niet, dat daarmede de gemeente „gehoord" is. Zij is dan alleen ingelicht. De Kerkeraad heeft daarom in de tweede plaats, nadat dit verslag allen bereikt heeft, publiek van den kansel af bekend te maken plaats en tijd, waarop de Kerkeraad, of een Commissie uit zijn midden, zitting zal houden, om de gemeenteleden die bezwaren hebben, te hooren." En dat „hooren" geschiedt niet pro forma, om nu straks trots alle ingebrachte bezwaren, toch zijn weg te gaan, maar hebbe tot resultaat, dat de bezwaren, voor zooverre zij gegrond zijn, ondervangen worden en de gemeenteleden aldus zelf tot het besef komen, dat de Kerkeraad hun medewerking en critiek niet afkeurt, maar eer van harte begeert.

Hoofdzaak is en blijft, dat de Kerkeraad zelf *leone* met de gemeente te *willen* rekenen, en dat niet de houding worde aangenomen van een preutsch college, dat zich ja goed houdt, maar eigenlijk over elke critiek uit de gemeente uit zijn humeur is, en den klager met een Jantje van Leiden afscheept.

Officieele Berichten.

Classis Middelburg.

De Classis Middelburg der Geref. kerken, bijgestaan door de Prov. Deputaten, heeft in hare vergadering van 24 April j.l. peremptoir onderzocht den Eerw. Heer H. Meulink, ber. pred. te Melis- en Mariënkerke.

Met algemeene stemmen werd genoemde broeder toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten.

Namens de Classis e. q.,
C. B. SCHOEMAKERS, *Scriba.*
Souburg, 24 April 1900.

Prov. Syn. Noord-Brabant.

De Gereformeerde kerk te Nieuwendijk, daartoe aangewezen, maakt bekend, dat de Particuliere Synode van de Geref. kerken in Noord-Brabant en Limburg zal gehouden worden te *Raamsdonk* op *Woensdag* 30 *Mei;* aanvang 's morgens 9½ uur.

Punten voor het Agendum en de namen en woonplaatsen der Afgevaardigden worden ingewacht aan het adres van den eerstondergeteekende.

Namens de Gereformeerde Kerk te Nieuwendijk,
J. A. GOEDEGEBUR.
W. H. VAN HELDEN.
Nieuwendijk, 23 April 1900.

Classis Goes.

De Classis Goes heeft in hare vergadering van den 18 *April* 1900, gehouden te Goes, ten overstaan van de Gedeputeerden der Prov. Synode, peremptoir geëxamineerd en met alle stemmen tot den Dienst des Woords en der Sacramenten toegelaten den Eerw. heer H. W. Laman, Theol. Cand. te Leiden, beroepen predikant te Kruiningen.

Namens de Classis,
J. J. KOOPMANS, *Scriba.*

Deputaten voor de Correspondentie met Buitenlandsche kerken

hebben in hun vergadering van 19 dezer benoemd: tot Voorzitter: Prof. D. K. Wielenga, van Kampen, en tot Secretaris, zoo voor het *buiten-* als *binnenland:* Ds. Js. van der Linden, van 's-Gravenhage.

Namens Deputaten voorn.
JS. VAN DER LINDEN.

Prov. Syn. van Noord-Holland.

De Classes van de Gereformeerde kerken in de Provincie N. Holland worden bij dezen uitgenoodigd, de punten voor het Agendum en de namen en woonplaatsen der Afgevaardigden voor de Prov. Syn. van N.-Holland, welke gehouden zal worden, D. V. *Woensdag 27 Juni* 1900 te *Hoorn*, *voor* of *op 22 Mei* te willen opgeven aan den eerstondergeteekende.

Namens den saamroependen Kerkeraad te Hoorn,
F. ZANTINGE, *Praeses,*
D. S. REEK, *Scriba.*
Hoorn, 12 April 1900.

Kort verslag van de vergadering der Classis Leeuwarden, gehouden te Leeuwarden, den 17 April 1900.

De vergadering wordt geopend door de roepende Kerk van St. Jacobi-Parochie, bij monde van haar dienaar Ds. Th. A. Bergsma.

Uit de credentiebrieven blijkt, dat al de Kerken wettig vertegenwoordigd zijn, waarvan 4 met instructiën.

Het moderamen constitueert zich als volgt: Ds. S. Tromp praeses, Ds. N. Y. van Goor assessor, ouderling H. P. Westra scriba.

De actuarius leest de notulen van de vorige vergadering, welke worden goedgekeurd en geteekend.

De ingekomen stukken worden gelezen en voor kennisgeving aangenomen.

Rondvraag naar art. 41 D. K. instructiën.

a. Van de Kerk van S. 1. Ze verzoekt voor de helft vermindering van den omslag ten behoeve van de kas voor emer.-pred., pred.-wed. en weezen. De Classis wijst dit verzoek van de hand.

2. Ze verzoekt als vorige jaren *f* 100 uit de kas voor hulpbeh. Kerken in de Classis. De Classis willigt dit verzoek in.

3. Ze verzoekt als vorige jaren *f* 75 uit de kas voor Inw. Zending. Wordt doorgezonden naar de Prov. Synode.

b. Van de Kerk van Hijlaard: „De Classis verzoeke aan de Prov. Synode vermindering in Classicalen omslag naar art. 13 D. K." De Classis besluit hierop niet in te gaan, doch aan deputaten naar de Prov. Synode op te dragen, de belangen der Classis Leeuwarden te behartigen, als een desbetreffend verzoek van de Classis Dokkum in bespreking komt.

c. Van de Kerk van St. J.-P. 1. Ze vraagt *f* 100 uit de kas voor hulpbeh. Kerken in de Classis. Het verzoek wordt ingewilligd.

2. Ze verzoekt *f* 100 uit de kas van Inw. Zending. Wordt besloten te handelen als met het desbetreffend verzoek van S.

Aangaande eene vraag, betrekking hebbende op het kerkelijk inzegenen van een huwelijk, wordt ze nog van advies gediend.

d. De Kerk van Eernewoude vraagt en verkrijgt (nadat rapport uitgebracht was door Ds. Kooi, dat de Kerk aldaar geïnstitueerd en de ambten ingesteld zijn) tot consulent Ds. Wisse van Garijp.

Verder vraagt ze 12 vacaturebeurten in het jaar aan, die haar worden toegestaan.

Onder de rondvraag naar art. 41 D. K. worden deputaten naar de eerstvolgende Prov. Synode benoemd: primi: Ds. W. Pera, Ds. J. P. Visschet, G. Brugsma en J. D. de Vries; secundi: Ds. D. Steenhuis, Ds. W. T. Nijenhuis, J. de Boer en M. Schotanus.

Leeuwarden wordt als roepende Kerk aangewezen voor de volgende Classicale vergadering.

De praeses sluit de vergadering met dankzegging.

Buiteland.

Duitschland. De confederatie van vrije Geref. Kerken in Neder Saksen. Er bestaat in Neder Saksen een „confederatie van Gereformeerde Kerken", welke zeven kleine gemeenten omvat. De minister van eerediensl heeft voor eenigen tijd de confederatie uitgenoodigd om zich bij de landskerk aan te sluiten. Tegelijkertijd hield dezelfde minister de tractementsverhoogingen van de predikanten te Münden en Göttingen in, bewerende dat de overheid niet tot het uitbetalen van die verhoogingen verplicht was. Genoemde kerken vroegen daarop advies aan Dr. Wach te Leipzig, die aantoonde, dat zij dezelfde rechten hadden als de landskerk, die onder den heer van het land als opperste bisschop staat. Na opnieuw de zaak onderzocht te hebben, verklaarde de minister, mede op advies van Dr. Kahl te Berlijn, dat hij de tractementsverhoo ging weer zou laten uitbetalen, eveuwel niet die, welke het laatste was toegestaan. De Minister liet echter nogmaals de gemeenten, toen zij in synode samenkwamen, door een regeeringscommissaris vermanen om zich bij de landskerk aan te sluiten. De minister meende dat de gemeenten in de groote landskerk beter verzorgd zouden zijn als in de kleine machteloze confederatie; ook was het voortbestaan der gemeenten beter gewaarborgd; de gemeenten zouden ook een heilzamen prikkel ontvangen voor het vervullen van hare roeping; ook werden dan de uitwendige belangen beter behartigd, als het tractement en het pensioen der predikanten, de aanstelling van nieuwe hulpkrachten, de ordening van en het opzicht over de ambtsdragers.

De kerkeraden konden niet ontkennen, dat vele redenen pleitten voor eene aansluiting bij de landskerk, maar wilden toch, vóór tot het nemen van een besluit over te gaan, eerst nog met hunne gemeenten raadplegen. Het presbyterium van Göttingen riep daarom in overleg met de „vertegenwoordiging der gemeente" een vergadering der gemeente samen, welke den 28sten Februari gehouden werd.

Na eene inleiding over de roeping van de Christelijke gemeente gaf pastor Heilman een overzicht van de geschiedenis der gemeente gedurende de laatste 100 jaren, en besprak daarna uitvoerig den arbeid voor het rijk Gods, gelijk zij thans door haar verricht werd, en den toestand der gemeente. Daarop behandelde de ouderling Dr. Smend de aansluiting aan de landskerk, daarbij objectief de voordeelen die de confederatie en de aansluiting aan de landskerk biedt, schetsende. De confederatie heeft tot gebrek: geringe samenhang van de gemeenten onderling, zoodat elke gemeente op zich zelve staat; in de confederatie kon een gemeente sterven en verderven, zonder dat de andere gemeenten zich daarover bekommeren; er ontbreekt alle opzicht; het kwam hem voor, dat de keuze van ouderlingen door de gemeente moest geschieden, liever dan dat de kerkeraad zich door cooptatie vernieuwde. Aan de andere zijde legde hij ook de gevaren bloot die men liep, wanneer men zich stelde onder het staatsbestuur, en wel de vermenging van staat- en kerkelijke belangen, de juridische behandeling van gewetenszaken, het te veel regeeren, en het streng onder voogdij stellen der gemeenten. De zelfstandigheid der gemeente kan tot des te levendiger belangstelling en tot des te krachtiger werkzaamheid aansporen, de formuliervrijheid moest men hoog waardeeren, en van groote waarde was ook de in § 2 en 3 van de kerkenordening gegeven definitiën van de verhouding tot de Heilige Schrift en tot de belijdenisschriften, waarbij wordt uitgesproken, dat de Heilige Schrift de eenige richtsnoer is voor geloof en wandel.

Aan de hierop volgende discussie, namen professor Dr. Smidt Kimpler, Dr. Priesack en anderen deel. Ten slotte kwam men eenstemmig tot het besluit, dat de gemeente in de confederatie van Gereformeerde kerken in Neder-Saksen blijven moet, om daardoor de oude vrijheden te blijven genieten.

Hetgeen we hierboven mededeelden doet ons zien, hoe sommigen in Duitschland, al dragen ze den Gereformeerden naam, nog *bitter* weinig begrip hebben van hetgeen een Gereformeerde kerk zijn moet. Hoe kan men anders zeggen, dat aansluiting aan de landskerk, met haar hierarchisch kerkbestuur, als voordeel zou medebrengen, dat er daardoor opzicht is over de ambtsdragers; hetgeen niet het geval zou wezen wanneer de kerken vrij zijn! Weet men dan te Göttingen, niet dat om tucht naar Gods Woord uit te oefenen, men mindere en meerdere kerkelijke *vergaderingen* hebben moet. Is het niet eene waarheid, dat juist een hierarchisch kerkbestuur het houden van kerkelijke vergaderingen onmogelijk maakt? Weet men ook niet, dat er in de Gereformeerde kerkenordening ruimte gelaten is voor de medewerking der gemeente bij de benoeming van ouderlingen en diakenen? Is het noodzakelijk, dat vrije kerken zich den nood van hare zusterkerken niet aantrekken, of zouden niet veeleer de classen van vrije Gereformeerde kerken geroepen zijn om te verhoeden, dat de zwakke kerken ondergaan, door haar zooveel mogelijk, desnoods ook financieel, te steunen?

Weet men ook niet, dat, wanneer predikanten gebonden worden aan de formulieren der kerk, daarmede wordt te kennen gegeven, dat zij geroepen zijn de gemeente in haar geloof op te bouwen? Daarom is het een nadeel voor de kerken in Neder-Saksen, dat zij in hunne kerkenordening hebben geschreven, dat de Heilige Schrift de eenige richtsnoer is voor geloof en wandel, terwijl de bedoeling is, dat ieder uit de Heilige Schrift mag afleiden wat hij wil.

Maar dit neemt niet weg, dat wij er ons van harte in verblijden, dat de gemeente van Göttingen, die de voornaamste van de confederatie schijnt te zijn, er niet van weten wil om in de landskerk op te gaan. Blijft zij zelfstandig, dan is, wanneer de Gereformeerde beginselen ingang vinden, voor de doorwerking dier beginselen een hierarchisch kerkbestuur geen beletsel. Het bevreemdt ons wel, dat de *Reform. Kirchenz.* ons het verloop van de dingen te Göttingen mededeelt zonder een woord van critiek.

Voor Kinderen.

WEERGEVONDEN.

XXVIII.

Gij begrijpt uit alles, vrienden, hoe 't niet te verwonderen was, dat ook de knecht eenige voorzorgen nam, en zoo wijs was niet in den donker den eerste den beste maar binnen te laten, die allicht afspraak kon hebben met slecht volk, dat zijn slag wou slaan. Toch is het ook waar, dat men in ouden tijd en ook nog later hard en wreed te werk ging, en vooral soms wèl het kwaad wilde beteugelen, maar niet de oorzaak wegnam.

De Heere God zegt tot Israël: Onder u zal geen bedelaar zijn. Vele menschen, die God niet vreezen, halen daarbij de schouders op, en zeggen: „Nu ja, dat bevel is wel te geven, maar kan onmogelijk worden uitgevoerd." Doch zij vergeten, dat de Heere God het ook zoo had ingericht, dat er geen enkele bedelaar onder Zijn volk *behoefde* te wezen. En al kunnen wij 't bij ons niet alles inrichten als onder Israël, zeker is dat we, door goed te letten op en te doen in den geest van, wat God voor Zijn volk bepaalde, veel ellende en nood met al hun kwade en droeve gevolgen zouden voorkomen.

Toen de maaltijd was afgeloopen ging de knecht zijn gast voor naar den stal:

„Hier zal je bivak weezen voor van nacht, kameraad!" sprak hij. „'t Is hier warm en de paarden zullen 't je niet lastig maken; ze zijn mak. Als je soms wat veel muizen hoort, denk dan maar, die komen toch niet om mij."

„'t Zal wel schikken," zei de ander. „'k Heb 't slechter gehad dan hier. De muizen zullen me niet uit den slaap houden. Wel bedankt."

De knecht wees hem een strooleger waarop een paar dikke dekkleeden lagen, wenschte den vreemdeling goeden nacht en ging toen naar zijn eigen vertrek, dat boven den stal was gelegen. Juist wilde hij in bed stappen, toen hij onder zich hoorde spreken. Hij luisterde — ja, hij had zich niet vergist.

„Zou 't nu toch een landlooper zijn, die zijn kornuiten hier in haalt," sprak de bediende bij zich zelf, „dan moet ik zeggen . . . . Maar wacht."

Hij greep zijn jachtgeweer, dat geladen aan den muur hing, en sloop toen op de teenen naar beneden. Vlak bij de trap hoorde hij 't spreken, doch hoe verbaasde hij zich bij wat hij vernam. Blijkbaar werd er geen gesprek gevoerd, maar sprak er iemand alleen, en wel, gelijk de knecht aanstonds hoorde, tot den Heere God. Hij hoorde hoe de onbekende, die hier een slaapplaats had gekregen, den Heere